

מקום קביעת המזוזה בפתח

מנחות לג, א

א"ר זירא אמר רב מתנא אמר שמואל מצוה להניחה בתחלת שליש העליון. ורב הונא אמר מגביה מן הקרקע טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה. מיתיבי מגביה מן הקרקע טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר וקשרתם וכתבתם מה קשירה בגובה אף כתיבה בגובה (ומשמע סמוך לתקרת הפתח יניחנה ולא כשמואל דאמר בתחילת שליש העליון מלמטה למעלה, רש"י) ... אמר ר"ה בריה דרב נתן לעולם כרבי יוסי ומאי תחילת שליש העליון דקא אמר להרחיקה (כלומר יותר משליש לא ירחיקנה מן התקרה, רש"י).

אמר רבא מצוה להניחה בטפח הסמוך לרשות הרבים, מאי טעמא רבנן אמרי כדי שיפגע במזוזה מיד. רב חנינא מסורא אומר כי היכי דתינטריה.

ירושלמי מגילה פ"ד ה"ב

בר טברי שאל לרבי יצחק, הגע עצמך שהיה שער גבוה. אמר ליה נותנה כנגד כתיפיו.
ר' זעירא בשם שמואל צריך שיהא שמע שלה רואה את הפתח.

שו"ע יו"ד סי' רפט

ב איזהו מקום קביעתה, בתוך חלל של פתח, בטפח הסמוך לחוץ. ואם שינה, אינו מעכב. ובלבד שיניחנה במזוזה עצמה.

בתחלת שליש העליון גובה השער. ואם קבע למעלה מזה, כשרה, והוא שירחיקנה מהמשקוף טפח.

ו צריכה להיות זקופה, ארכה לאורך מזוזה הפתח. ויכוין שיהא שמע דהיינו סוף הגלילה, לצד חוץ. הגה: וכן נהגו. אבל יש אומרים שפסולה בזקופה, אלא צריכה להיות שכובה, ארכה לרוחב מזוזה הפתח. והמדקדקין, יוצאין ידי שניהם, ומניחים אותה בשפוע ובאלכסון, וכן ראוי לנהוג, וכן נוהגין במדינות אלו. ויכוין שיהא ראש המזוזה, דהיינו שמע לצד פנים, ושיטה אחרונה לצד חוץ.

ב"י שם

כי אמרינן ומאי תחלת שליש העליון דקאמר להרחקה, היינו לומר דמעיקרא היה סלקא דעתיה דרבי זירא בתחלת שליש העליון דוקא קאמר, ולא למעלה ולא למטה, ומשום הכי הוה קשיא ליה דלא אתי כרבי יוסי, ומשני דשפיר אתי כרבי יוסי, ולא אתא לאפוקי אלא למטה, אבל למעלה כשרה כרבי יוסי. ומיהו לכתחלה מצוה להניחה בתחלת שליש העליון כנ"ל.

לבוש שם

ב ואם הפתח הוא גבוה הרבה יניחנה כנגד כתיפיו, אף על גב שאינה בגובה המזוזה, כיון דטעמא נמי הוא כדי שיפגע במצוה מיד, ואם יניחנה בגובה יותר הרבה מכנגד כתיפיו יוצא ונכנס ואינו רואה אותה ואינו פוגע בה.

ש"ך שם

ג ואם שינה אינו מעכב כו', ואפילו הניחה אחורי הדלת כשרה בדיעבד. כן משמע בטור. וכן נראה דעת הרב. אבל דעת הנ"י והרמב"ם נראה דפסולה. וכ"פ הב"י. וכ"כ העט"ז. הלכך יש לחזור ולתקנו כהוגן. ובס' מעדני מלך ... כתב, דהנהו בתים הפתוחים לרחוב העובדי כוכבים ומניחים מפני כן המזוזות אחורי הדלת, דיש להם על מה שיסמוכו, על דברי הטור והרב.

ד כשרה, אבל למטה משליש העליון פסול, כ"פ הב"י והב"ח. וכתבו עוד מהפוסקים דכשהפתח גבוה הרבה יניחנה כנגד כתיפיו אבל לא למעלה מכתפיו בענין שלא יראה אותה ועיי"ש, כן כתב העט"ז.

ט"ז שם

ג ומבואר בב"י בשם המרדכי דאם היא גבוה הרבה אין לעשות המזוזה גבוה מכתפיו דאז אינה נראה לעיניו בכניסה ויציאה.

